

**ГО «ІНСТИТУТ ФІЛОСОФІЇ, ЛОГІКИ І СОЦІОЛОГІЇ»
КАФЕДРА ФІЛОСОФІЇ
НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ «ЛЬВІВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»
КАФЕДРА УКРАЇНОЗНАВСТВА
ЛЬВІВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО МЕДИЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ ДАНИЛА ГАЛИЦЬКОГО**

**«ЛЮДИНА – СОЦІУМ – ІСТОРІЯ: СКЛАДНОСТІ
СУЧАСНИХ ВЗАЄМИН»**

(Тези Міжнародної наукової конференції
«XXVIII – мі Читання,
присвячені пам'яті засновника Львівсько-Варшавської філософської школи
Казимира Твардовського»,
11 – 12 лютого 2016 року)

ЛЬВІВ – 2016

«новомовлення», котрий автор запроваджує в обіг для позначення системи мови та мовних висловів, здатної жорстко зумовлювати алгоритми поведінки людини. Метою новомовлення було не тільки створення засобу для формування світоглядних ідей, а й унеможливлення всіх інших способів мислення. Новомовлення не розширювало, а згортало сферу мислення через зведення до мінімуму вибору слів. Явище «новомовлення» викликає тривогу багатьох дослідників, адже сучасна людина все більш занурюється в віртуальний світ, не завжди даючи собі звіт про наслідки. Ми занурюємося в простір світової інфосфери, котрий, як дотепно зауважив Дуглас Ришкофф, виявився живим і все більш втягує нас в себе, замінюючи всі різновиди спілкування

Таким чином, з одного боку, існує думка, що Інтернет-простір змушує мову розвиватися більш високими темпами, відображаючи тенденції стрімкого суспільного розвитку. Завдяки Інтернету з'явилися нові канали комунікації, виникли нові форми спілкування. З іншого боку, доводиться констатувати наявність негативних тенденцій. Виникає одновимірний підхід до дискурсу, невміння розрізняти жанрову, стилістичну доречність мовних засобів. Безсумнівним є те, що Інтернет середовище стає основою глобальної комунікації, підіймає фундаментальні проблеми культури сучасного суспільства, що потребують глибокого філософського осмислення.

Володимир Горбань

Харківський національний педагогічний університет
ім. Г.С. Сковороди, м. Харків, Україна

Олена Горбань

Полтавський національний технічний університет
ім. Ю. Кондратюка, м. Полтава, Україна

СПІВВІДНОШЕННЯ СУВЕРЕНІТЕТІВ БОГА – ДЕРЖАВИ - НАРОДУ – ЛЮДИНИ: ІСТОРИКО-ЦИВІЛІЗАЦІЙНИЙ ВИМІР

Егоїзм і суспільність складають дві сторони внутрішньо властивої людині суперечності. Прагнучи до об'єднання в сім'ю, рід, плем'я, народ, націю заради самовідтворення, захисту від природніх загроз, вдосконалення засобів життєдіяльності і реалізації потенціалу духовної творчості, кожна людина, разом з тим, реалізує власні інтереси самозадоволення потреб. Природна фізична, психічна і розумова нерівність людей породжує заздрість, ревності, жадобу, агресію та призводить до конфлікту інтересів. Логічні формули

«людина людині вовк» і «війна всіх проти всіх» стали науковими висновками з історичного досвіду реалізації людських егоїзмів у суспільстві.

В боротьбі людських інтересів влада виокремилась у найважливіший інструмент їх реалізації. Різноманіття суб'єктів боротьби за владу урізноманітнювало її види, серед яких державна влада стала наймогутнішою.

Східний общинно-становий (кастовий) суспільний лад сформувався як традиційний, оснований на підпорядкуванні приватного життя людей сакральному соціальному статусу. Самоідентифікація людини у сакралізованій владній ієрархії станів була наперед визначеною, а державна влада закріплювалася за «небожителями». Закономірність східного цивілізаційного шляху знайшла своє наукове обґрунтування в геополітиці, оснований на методі географічного детермінізму. Другий цивілізаційний шлях – західний – реалізував природні можливості відокремлення приватного життя людини від публічного на основі свободи вибору місця проживання і господарювання. Античні релігії припускали появу героїв серед людей різного соціального статусу. Це зробило можливим реформи Солон в Афінах і Сервія Туллія в Римі, які наділили всіх вільних людей не тільки обов'язками, а й правами залежно від зміни достатку як результату їх праці, таланту й долі. Державна влада відокремилась від божественної влади, що зробило можливим законодавчий розвиток прав людини, вищим досягненням якого стали реформи Перікла в Афінах.

Поява і поширення в Європі християнської моралі рівності всіх людей перед Богом створила передумови для виникнення лібералізму як «секуляризованої форми християнства» (за виразом Л. Зідентопа) [1, с. XLI]. Разом з тим, міграційні війни племен і народів Сходу проти Заходу за територіальний життєвий простір вплинули на східну частину Європи, де поширилась візантійська православна традиція підпорядкування християнства монаршому деспотизму, ототожнюваному з волею Бога. Іслам поєднав християнську ідею рівності людей зі східною сакральною традицією їх покірності Богу на основі виконання обов'язків і правил. Епохи Відродження, Реформації і Нового часу в Західній Європі започаткували світську форму взаємоузгодження інтересів людей, їх спільнот і держави. Її основою стала концепція суверенітету.

За умов феодальної роздробленості Ж. Боден обґрунтував суверенітет монарха, що сприяло утвердженню його абсолютної влади і, разом з тим, централізації держави, подолання правового партикуляризму і консолідації племен та станів в нації. На цьому абсолютна монархія як спосіб вирішення проблеми взаємин людина – соціум – держава вичерпала себе та дискредитувала повною зневагою до прав людини.

Концепція суверенітету народу Й. Альтузія сприяла відновленню античної традиції демократії. Буржуазні революції Нового часу поширили в світі християнсько-ліберальну модель суверенітету народу (нації) в поєднанні з суверенітетом особи на основі теорії природного права. Співвідношення суверенітетів народу, держави і особи знайшло своє вирішення в теоріях суспільного договору, поділу влади і громадянського суспільства, реалізованих на Заході.

Феномен війн держав феодально-монархічного і буржуазно-демократичного типів з їх переростанням у європейські і світові закріпив вестфальський принцип суверенітету держав як пріоритетний. Проте, феномен тоталітаризму і суперпрезидентського авторитаризму актуалізували проблему прав людини. Суверенітет прав людини як пріоритетний у співвідношенні з суверенітетами держави і народу спосіб залагодження взаємного конфлікту інтересів був обґрунтований в концепціях правової держави (фон Мольте) і верховенства права (А. Дайсі). Концепція «вічного миру» І. Канта обґрунтувала поширення республіканської форми правління і створення міжнародного союзу правових держав як способів гарантування верховенства прав людини. Створення ООН і прийняття нею Загальної декларації прав людини поклало початок практичному втіленню названих концепцій. Під егідою ООН відбувається глобалізація – всеохоплюючий процес уніфікації норм співжиття людей – народів – держав. У цьому процесі, за словами Генерального секретаря ООН К. Аннана, «суверенітет особистості... зміцнився...». Таку еволюцію в розумінні державного суверенітету багато хто сприймає зі скептицизмом і, навіть, ворожістю, але попри це, наголошував К. Аннан, змушений вітати під загрозою міжнародного втручання у випадках порушень прав людини [2, с. 4].

Новітні способи утвердження західної моделі пріоритету прав людини у взаєминах із соціумом і державою – денаціоналізація і космополітизація держав, створення мультикультуралістських соціумів у космополітичному союзі держав [3]. Масові міграції населення з країн Сходу до країн Заходу на підставі статей 13 – 15 Загальної декларації прав людини створили у США і Європейському Союзі зразкові моделі таких суспільств. Однак, ці моделі виявили внутрішні суперечності і викликали зовнішні загрози цивілізаційного характеру. З одного боку, фактами західної моделі стали, по-перше, створення в її просторах паралельних мусульманських спільнот, оснований на законах шаріату. Рішення ж Ради Європи від 2009 року про дозвіл богохульства як прояву вільної волі людини спровокувало ісламський екстремізм і тероризм у відповідь. По-друге, реанімується західний християнський консерватизм, який вбачає в глобалізації продовження традицій хрестових походів і

колонізаторських місій (спротив Конференції Європейських церков вступу Туреччини до ЄС, євангельські фундаменталісти організацій «Моральної більшості» і «Занепокоєних жінок Америки»). По-третє, європейська міграційна криза 2015 року і загроза протистояння латиноамериканської, афроамериканської і англосаксонської спільнот в США виявили обмежені можливості Заходу в інкорпорації мігрантів. З другого боку, глобальний тиск західної цивілізаційної моделі викликав тенденцію консолідації антиглобалізаційного спротиву східних цивілізацій.

У висновку акцентуємо оцінку П. Бергера як одного із авторів ліберального світського принципу глобалізації, який бачив XXI століття вільним від релігійних догматів, заснованим на моральному плюралізмі вільних особистостей, а не спільнот людей. Через 30 років потому, П. Бергер констатував протилежний результат «нестямно релігійного», іноді «більш релігійного, ніж колись» світу [4].

Чи спроможною буде західна цивілізація подолати спротив своїй моделі суверенітету людини з боку східних цивілізацій релігійно-традиційного підпорядкування людини соціуму на чолі з абсолютною владою держави, чи конкуренція цих моделей продовжиться – відповідь за майбутнім.

1. Зидентон Л. *Демократия в Европе* / Л. Зидентон / Пер. с англ.; Под ред. В.Л. Иноземцева. – М.: Логос, 2001. – 312 (+XLVII) с.; 2. Цит. за Блавацький С. *Дилема глобалізації та державного суверенітету* / С. Блавацький // *Дзеркало тижня*. – 2002. - №1(376), 12 січня; 3. Бек Ульрих *Трансформація політики и государства в эпоху глобализации* / Ульрих Бек // *Свободная мысль – XXI*. – 2004. - №7. – С. 3-11; 4. Єленський В. *Глобальні тенденції релігійного розвитку у XXI столітті* / В. Єленський // *Лекція в Українському Католицькому Університеті 23 вересня 2009 року*. – http://risu.org.ua/ua/index/studios/studies_of_religions/32037/

Наталія Саноцька

Національний університет «Львівська політехніка»

м.Львів, Україна

ВПЛИВ ІСТОРИЧНОЇ ПАМ'ЯТІ НА КУЛЬТУРНУ ТА ПОЛІТИЧНУ ДИНАМІКУ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ

Пам'ять є органічною та необхідною складовою людської самобутності, яка впливає на формування культурної ідентичності, історичної самосвідомості та національної тотожності спільноти. Саме завдяки спільному минулому, перемогам і поразкам попередників, спільним героям, місцям пам'яті сучасні